

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 9 april 2025

Mål nr
B 8753-24

PARTER

Klagande

A.M.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat G.K.

Motparter

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. D.F.

Företrädd av åklagaren

SAKEN

Grov fridskränkning m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2024-11-06 i mål B 12064-24

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

G.K. ska, efter rättelse av avrundning, få ersättning av allmänna medel för försvaret av A.M. i Högsta domstolen med 9 913 kr. Av beloppet avser 7 930 kr arbete och 1 982 kr 50 öre mervärdesskatt. Kostnaden ska stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

A.M. har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet och D.F.s skadeståndstalan. Under alla förhållanden har hon begärt att Högsta domstolen ska bedöma de enskilda gärningarna som lindrigare brott, att påföljden ska mildras och att skadeståndet ska sättas ned.

Riksåklagaren och D.F. har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 4.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. A.M. åtalades för grov fridskränkning enligt 4 kap. 4 a § första stycket brottsbalken. Till grund för åtalet låg sju olika gärningar som A.M. hade begått mot D.F. som, från ungefär den 20 januari till den 23 april 2024, var hennes pojkvän.

2. Tingsrätten dömde A.M. för grov fridskränkning på grundval av fem av de gärningar som omfattades av gärningsbeskrivningen. De gärningar som tingsrätten lade till grund för fridskränkningsbrottet var följande.

A.M. har

- uttalat att hon skulle döda D.F. (olaga hot, punkten b i gärningsbeskrivningen, februari 2024),
- kastat en skärva av en tallrik på hans ben, vilket orsakade smärta, blodvite och sårskada (misshandel, punkten c i gärningsbeskrivningen, februari 2024),
- utdelat ett flertal slag i D.F.s ansikte, vilket medförde sårskada (misshandel, punkten d i gärningsbeskrivningen, början av mars 2024),
- satt en kniv mot olika ställen på D.F.s kropp samt viftat och/eller riktat kniven mot olika ställen på kroppen (grovt olaga hot, punkten f i gärningsbeskrivningen, april 2024), och
- utdelat ett knytnävsslag i D.F.s ansikte, vilket medförde smärta, blåmärke, rodnad och svullnad (misshandel, punkten g i gärningsbeskrivningen, april 2024).

Påföljden för fridskränkingsbrottet bestämdes till fängelse i 1 år och 4 månader. A.M. skulle betala skadestånd till D.F. med 80 000 kr för kränkning.

3. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

4. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt i hovrättens bedömning att A.M. uppsåtligen har begått de gärningar som har beskrivits i punkten 2.

Vad målet gäller

5. Frågan i Högsta domstolen är främst om två personer redan kort tid efter att de har inlett en relation ska anses ha varit närstående i den mening som avses i bestämmelsen om grov fridskränkning.

Närståendekravet i bestämmelsen om grov fridskränkning

6. Den som begår brottsliga gärningar enligt bland annat 3 eller 4 kap. brottsbalken mot en närstående eller tidigare närstående person, döms – om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla – för grov fridskränkning till fängelse i lägst ett och högst sex år (se 4 kap. 4 a § första stycket brottsbalken). Om gärningarna har begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff (andra stycket).

7. För tillämpning av första stycket förutsätts att gärningarna har riktats mot en och samma person och att denne är någon som vid tidpunkten för gärningarna är närstående eller tidigare närstående till gärningsmannen. Den nära relationen måste alltså ha förelegat redan vid tidpunkten för den första av de gärningar som läggs till grund för fridskränkingsbrottet. Till skillnad från de fall som regleras i andra stycket bygger bestämmelsen i första stycket inte på etablerade begrepp som äktenskap och samboende. Vad som förutsätts för att någon ska vara närstående till någon annan får därför bedömas med utgångspunkt i straffbestämmelsen och dess syfte.

8. Av de ursprungliga förarbetena till paragrafen framgår att med närstående avses i första hand en person med vilken gärningsmannen har eller har haft ett förhållande, till exempel någon som är eller har

varit gift med gärningsmannen eller som sammanbor eller har sammanbott med denne under äktenskapsliknande förhållanden. Men begreppet omfattar också personer som är närstående på annat sätt, exempelvis föräldrar, syskon, barn eller andra som är nära släkt. Att någon är att betrakta som närstående innebär normalt sett att gärningsmannen och den person som utsatts för kränkningarna bor eller har bott tillsammans. (Se prop. 1997/98:55 s. 132.)

9. I rättsfallet ”Det närstående paret I” NJA 2004 s. 97 har Högsta domstolen klargjort att 4 kap. 4 a § andra stycket inte uttömmande reglerar de fall där den som utfört gärningarna är en man och den utsatta en kvinna. Det betyder att ansvar för brott enligt paragrafen också kan bygga på att mannen och kvinnan – utan att vara gifta eller sambor – på annat sätt är närstående. Av rättsfallet följer vidare att också personer som inte bor tillsammans kan vara närstående i den mening som avses i första stycket.

10. Vid bedömningen av om ett par som inte är sambor är närstående i straffbestämmelsens mening bör beaktas att paragrafen bygger på tanken att det är den nära relationen mellan de båda personerna som skapar en särskild utsatthet. Den nära relationen leder bland annat till att kränkningarna kan pågå under en längre tid utan att de upptäcks av andra och att de bindningar som finns mellan personerna kan göra det svårt för den person som utsätts för kränkningarna att komma ur situationen, till exempel genom att anmäla brotten eller genom att bryta upp från förhållandet. Man kan uttrycka det så att det är det faktum att personerna är närstående som skapar möjligheter för gärningsmannen att mer systematiskt kränka den andra personen. (Jfr a. prop. s. 78 f. och ”Det närstående paret I”.)

11. Av betydelse vid bedömningen är mot den bakgrunden framför allt vilka praktiska och känslomässiga bindningar som finns mellan parterna i förhållandet, till exempel hur mycket de umgås, hur de organiserar sin

vardag och hur känslomässigt beroende de båda är av varandra. Fridskränkingsbrottet är till sin karaktär visserligen sådant att det i praktiken förutsätter att förhållandet har bestått en viss tid, men det går inte att ställa upp några tidsgränser för hur länge ett förhållande måste ha pågått för att två personer ska anses vara närstående i bestämmelsens mening. I sammanhanget kan noteras att sådana förhållanden som avses i andra stycket inte är beroende av att den enligt lagtexten relevanta relationen har pågått under viss tid. På motsvarande sätt kan det finnas situationer där två personer bör anses som närstående i princip omedelbart efter att de inlett en relation.

Bedömningen i detta fall

12. A.M. har i enlighet med vad som följer av prövningstillståndet gjort sig skyldig till de gärningar som framgår av punkten 2. För att A.M. ska kunna dömas för grov fridskränkning förutsätts till att börja med att hon och D.F. har varit närstående i den mening som avses i 4 kap. 4 a § brottsbalken.

13. När det gäller den bedömningen kan det inledningsvis konstateras att brottsligheten ägde rum under ett parförhållande som inte varade längre än omkring tre månader. Av utredningen framgår emellertid att relationen redan från början var mycket intensiv och att de övernattade hos varandra i praktiken från det att förhållandet inleddes, även om de hela tiden hade tillgång till var sin egen bostad. De hade i viss mån en integrerad ekonomi och en gemensam mathållning. D.F. hade nyckel till A.M.s lägenhet i vilken han förvarade vissa saker. De betraktade sig själva och ansågs av andra vara ett par och de undvek under relationen i stor utsträckning att umgås med andra personer. Det framgår också av utredningen att D.F. under de månader som förhållandet pågick tappade kontakten med sin familj. Inom ramen för förhållandet förekom också kontrollerande inslag; bland annat att D.F. gavs begränsade möjligheter att träffa andra och att han

skulle filma sina förehavanden när han inte var tillsammans med A.M. Mot den angivna bakgrunden måste D.F. och A.M., även om förhållandet inte varade så länge, i vart fall från och med februari 2024 anses ha varit närstående i den mening som avses i bestämmelsen om grov fridskränkning.

14. De gärningar som A.M. har gjort sig skyldig till har inneburit en upprepad kränkning av D.F.s personliga integritet och de har varit ägnade att allvarligt skada hans självkänsla. Hon ska därför dömas för grov fridskränkning.

15. Högsta domstolen gör ingen annan bedömning än hovrätten när det gäller påföljd och skadestånd. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Petter Asp (referent), Christine Lager, Anders Perklev och Katrin Hollunger Wågnert. Föredragande har varit justitiesekreteraren Matilda Willaume.